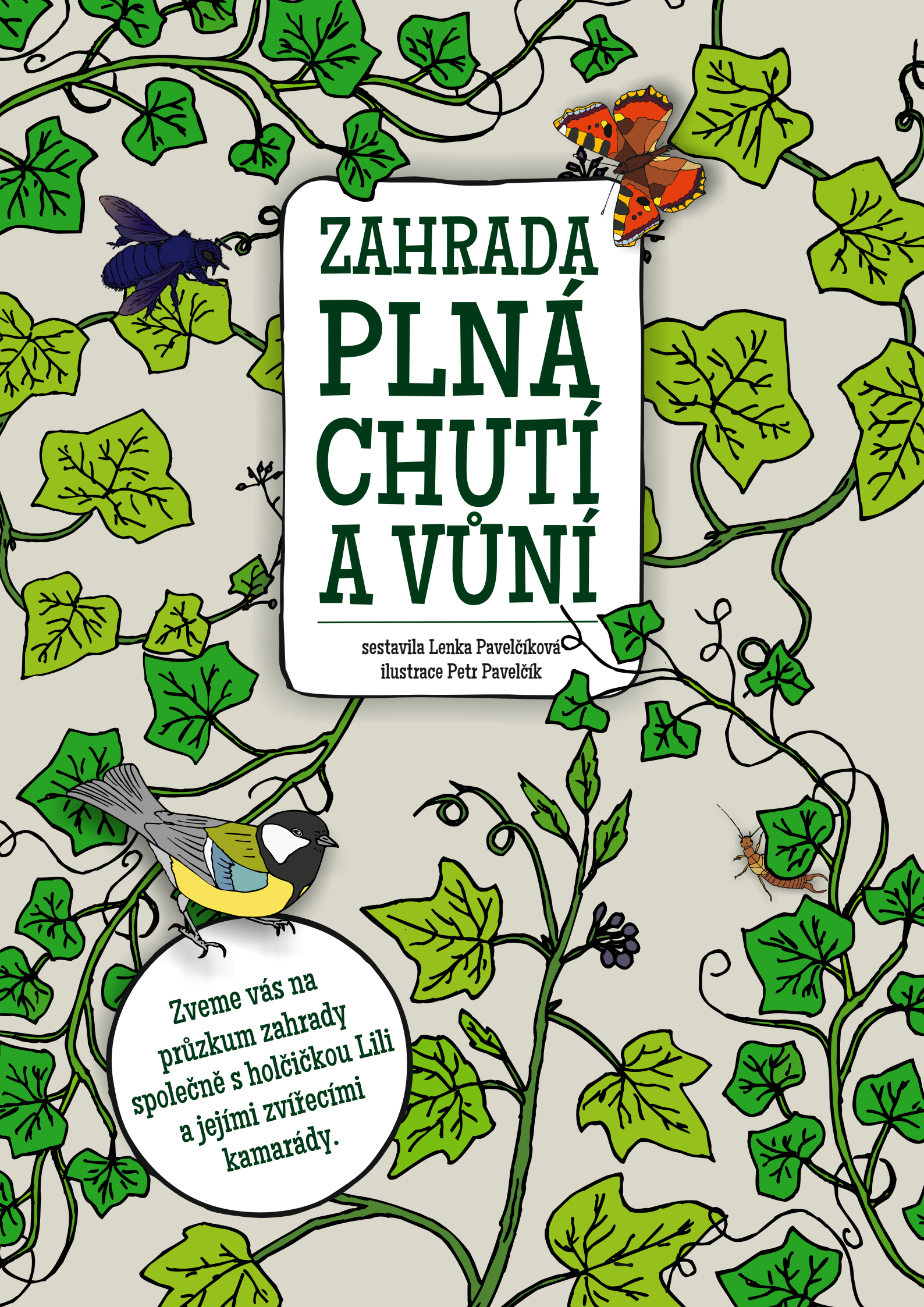

ZAHRADA PLNÁ CHUTÍ A VŮNÍ

sestavila Lenka Pavelčíková
ilustrace Petr Pavelčík

Zveme vás na
průzkum zahrady
společně s holčičkou Lili
a jejími zvířecími
kamarády.

Název: Zahrada plná chutí a vůní
Autor: Lenka Pavelčíková
Grafické zpracování, ilustrace: Petr Pavelčík

Vydavatel: Dům dětí a mládeže Uherské Hradiště, příspěvková organizace
Adresa vydavatele: Purkyňova 494, 686 06 Uherské Hradiště

Tisk: Tisk Sarpet s.r.o.

Vytvořeno v roce 2020 v rámci projektu r. č. RP04-19/024 „Zahrada plná chutí a vůní“, podpořeného Zlínským krajem.

AHOJ KAMARÁDI

Lili je malá neposeda. Maminka jí říká, že je její malý kluk. Ale pozor! Lili je holčička, která věčně někde pobíhá, něco zkoumá nebo vynalézá. S maminkou se starají o velkou zahradu, kde Lili zažívá různá dobrodružství.

Co vás čeká?

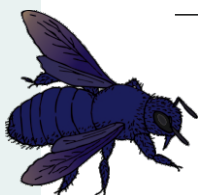
Lili a babočka kopřivová

Atlas planých rostlin
Květové ledové kostky
Planá kuchařka
Marmeláda z lesních jahod
Kaleidocykl

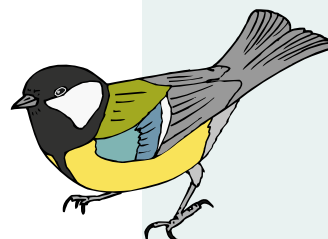
Lili a drvodělka

Kvašená zelenina
Hmyz na zahradě

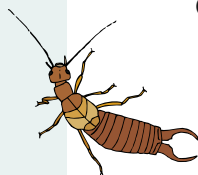
Lili a sýkorka

Výroba jednoduchého krmítka
Kdo k nám léta na krmítko?
Mlsání pro ptáčky - semínkové šišky
Pítko pro ptáky
Bylinková sůl do koupele
Hřejivá koupel pro nohy do lavorku

Lili a škvor

Čaj na dobrou náladu a „kašlíkový“ čaj
Jitrocelový sirup proti kašli
Bylinkový pytlíček pro dobré spaní
Atlas bylinek ze zahrady

LILI A BABOČKA KOPŘIVOVÁ

Byl slunečný den a Lili pomáhala mamince na zahradě.

Protože bylo jaro, připravovaly záhonky na zeleninu.

„To je škoda, že nám tu ještě nic neroste,“ posteskla si najednou Lili. „Jak to myslíš, že nám tu nic neroste?“ podivila se maminka.

„Však nám tu roste hodně věcí.

Máme tu stromy, narcisky, violky, trávu,“ ukazuje maminka kolem. „Ale já

myslím, že nám tu neroste nic k jídlu. Já mám

totiž na něco chuť,“ vysvětlila Lili. „Ale to taky

není pravda. Sice to tak nevypadá, ale roste tu

hodně rostlinek, které se dají jíst. Pojd' se se mnou podívat,“ řekla maminka.

Společně prošly celou zahradu. Maminka Lili ukazovala, co kde roste, a povídala jí, co se z rostlinek dá udělat. Nakonec si natrhaly ptačinec, popenec a květy violek, ze kterých si společně vyrobily tvarohovou pomazánku. Když pomazánku svačily, začala Lili přemýšlet, jak to udělat, aby si zapamatovala všechno, co se od maminky naučila. Bála se, že to všechno zapomene. „Na to mám jednoduché řešení,“ usmála se na Lili maminka. „Vyrobíme malou knížku, do které si všechny rostlinky nakreslíme. Na druhou stranu si pak můžeš nakreslit, co se z rostlinek dělá. Bude to takový tvůj malý atlas,“ navrhla maminka. Lili měla hned dobrou náladu.

Vyrábění a kreslení Lili bavilo. S hotovou knížkou pak vyběhla do zahrady a hledala rostlinky, které s maminkou do knížky namalovaly. Už se nebála, že něco zapomene.

Jednou se Lili vypravila do zahrady s košíkem na kopřivy. Chtěla s maminkou vařit kopřivový špenát. Kopřivy rostly až na druhé straně zahrady. Už z dálky se Lili na kopřivách něco nezdálo. Když ke kopřivám přišla, uviděla, že jsou na nich černé housenky, které kopřivám okusují listy. Začala je z kopřiv sklepávat, ale housenky ne a ne spadnout.

„Co to děláš? Proč nás shazuješ?“ začaly na Lili volat housenky. Lili přestala třást kopřivami. „Okusujete nám kopřivy, které jsem chtěla dát s maminkou do špenátu,“ odpověděla Lili. „Tak si vezmi jiné. Je jich tu dost pro všechny,“ navrhly housenky. „Ale co když je nakonec všechny sníte? Z čeho pak budeme vařit? Běžte si jíst něco jiného,“ řekla Lili. Housenky se jen zasmály. „Jak bychom mohly všechny kopřivy sníst? Podívej, kolik jich tu je,“ kroutily hlavou. „My jsme

se tu narodily. A navíc jsme babočky kopřivové, a jíme hlavně kopřivy,“ bránily se housenky.

„Vy jste babočky? To není možné. Babočka je motýl. To já vím, protože létá na bodlák pod mým oknem. Často ji tam pozoruji. Ale vy vypadáte úplně jinak,“ nevěřila housenkám Lili. „Motýli teprve budeme. Teď jsme housenky a musíme hodně jíst, abychom vyrostly. Až budeme velké, stane se z nás kukla. A nakonec se změním v motýla. Už se moc těším. Budeme moct létat po zahradě a pít nektar. Třeba z támhle těch krásných květů na záhonku,“ vysvětlovaly housenky. „A opravdu nám nesníte všechny kopřivy?“ ujíšťovala se Lili. Housenkám věřila, ale nevěděla, kolik toho taková housenka musí sníst, aby vyrostla. „Opravdu ne,“ slibovaly housenky. „Tak dobrá, já vás tu nechám,“ svolila Lili.

Lili do košíku natrhala jen ty kopřivy, na kterých housenky nebyly. Rozloučila se a utíkala domů. Na housenky se chodila dívat každý den. Nakonec se s housenkami skamarádila. Jednoho dne housenky z kopřiv zmizely. Když je hledala, našla jen hnědé kukly. Housenky byly uvnitř, spaly a čekaly, až se změní v motýly. Když chtěl tatínek kopřivy posekat, začala je Lili bránit. Bála se, aby se kuklám nic nestalo. A pak jednoho slunečného dne, když Lili zalévala bylinky, přiletělo hejno baboček. A Lili věděla, že to jsou právě ty babočky, které se narodily na kopřivách na konci zahrady.

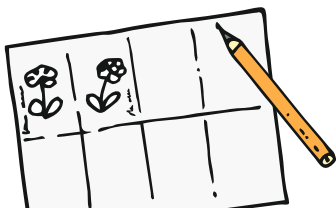
Atlas planých rostlin

Maminka pomohla Lili vyrobit malou knížku, do které si Lili nakreslila, co se všechno naučila. **Udělej si také svůj atlas jedlých rostlin.**

- Pomůcky:
- tvrdý papír A4
 - tužka a pravítko
 - pastelky, atlas rostlin
 - provázek
 - nůžky
 - děrovačka

Připravili jsme pro tebe postup výroby atlasu. Jen se nám to trochu zamotalo. Označ správně čísla jednotlivé body postupu tak, jak jdou po sobě.

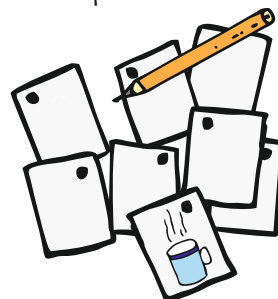
Do každého dílu si nakresli podle atlasu jednu rostlinku a napiš si, jak se jmenuje.

Každému dílku děrovačkou udělej díru v pravém horním rohu.

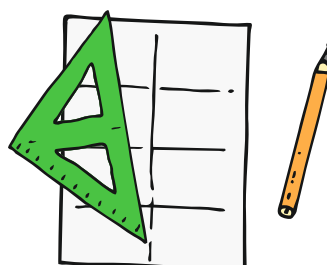
Na druhou stranu papírků si můžeš nakreslit, k čemu a jak se rostlinka používá.

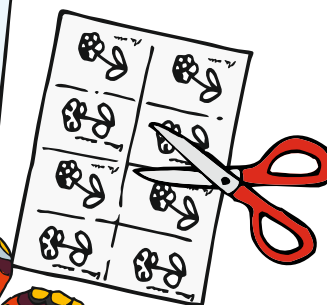
Všechny dílky navleč na provázek. Na provázku uvaž větší očko.

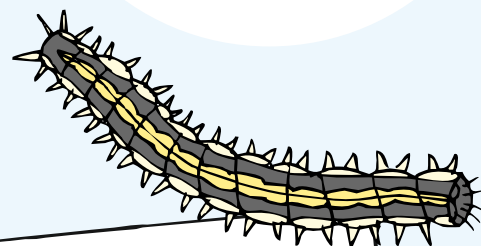
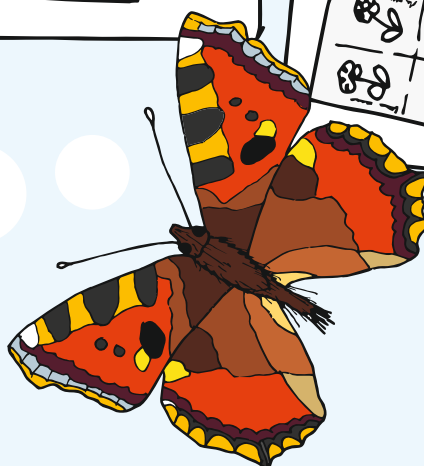
Papír pravítkem a tužkou rozděl na 8 stejných dílů.

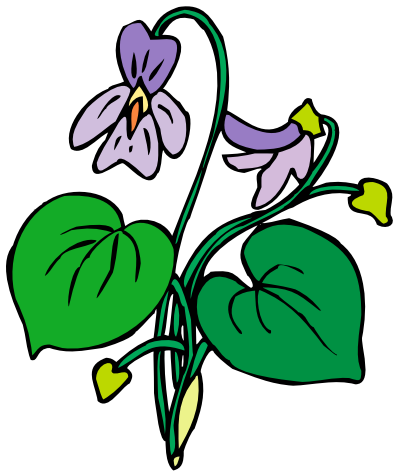

Papír rozstříhej na jednotlivé díly.

Pokud se bojíš, že si rostlinky špatně nakreslíš, můžeš pro začátek použít i list s nakreslenými rostlinkami, který jsme pro tebe připravili.

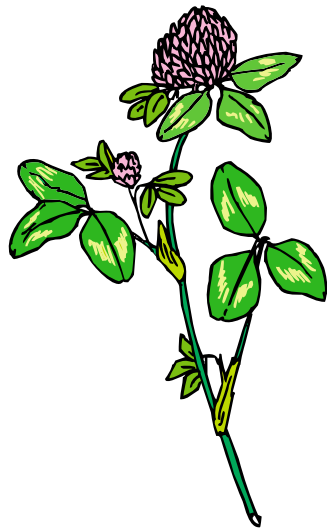

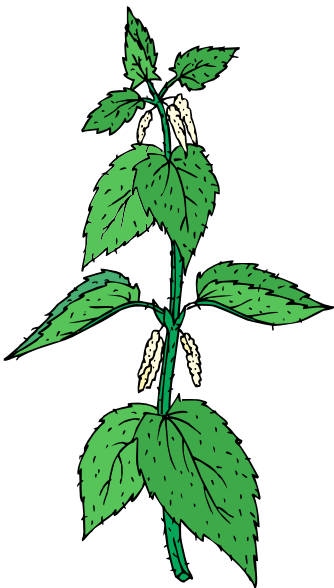
violka

ptačinec

jetel

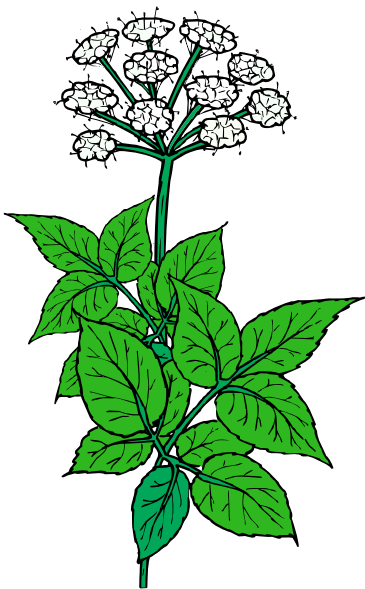
kopřiva

sedmikráska

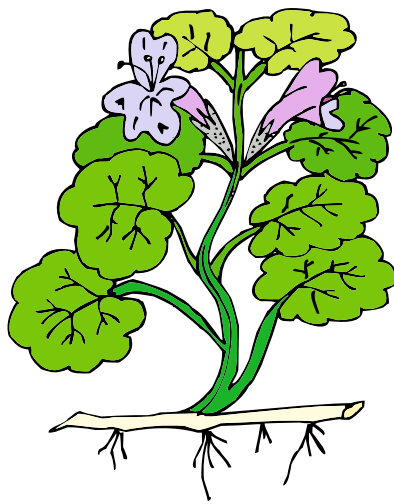
jitrocel

bršlice

pampeliška

popenec

Květové ledové kostky

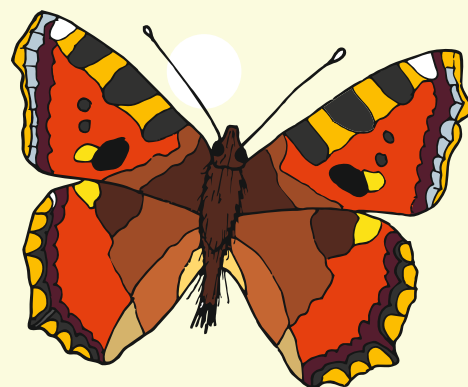

Tady na obrázcích najdeš pár květů, které můžeš **bezpečně ochutnat**. Zkus je venku najít. Vybarvi si obrázky podle toho, jak květy ve skutečnosti vypadají. Pak si k nim také připiš, jak chutnají. **Nezapomeň si květy před ochutnáváním omýt čistou vodou.**

- Suroviny:**
- čerstvé květy violek, sedmikrásek, okvětní plátky měsíčků, růže nebo jabloně
 - tvořítko na led
 - sirup
 - voda

- Postup:**
- 1) Do malého hrnku nebo džbánu si **udělej hodně sladkou šťávu** (sirup smíchej s vodou).
 - 2) Sladkou šťávu **nalij do tvořítko na led**.
 - 3) Do každého dílku **ponož čerstvé omyté květy**.
 - 4) Poté nechej **v mrazáku zmrznout**.
 - 5) Až bude horko a budeš si chystat studené osvěžení, **vytloupni do sklenice s vodou pár kostek se zmrzlými květy**.
 - 6) Až se led rozpustí, **květy můžeš sníst**.

Viš, že se dají jíst i květy? Můžeš si jimi krásně nazdobit talíř, ale i dochutit nějakou dobrotu. Ale pozor! Vždy sbírej jen to, co bezpečně poznáš a víš, že je to jedlé!

Planá kuchařka

Maminka s Lili si z kopřiv vařily špenát a dělaly tvarohovou pomazánku. **Receptů na plané vaření** je ale mnohem více. Tady jich máš pár na ukázkou.

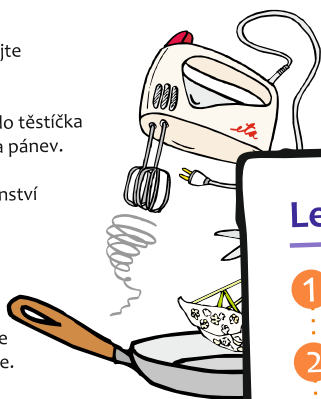
Sirupy můžeš dělat i z jiných bylinek. Postup je stejný, jen nepoužiješ levanduli, ale třeba mátu.

Smažené květy bezu černého

Suroviny

- květenství bezu černého
- hladká mouka
- olej na smažení
- vajíčko
- sůl
- vanilkový cukr

- 1 Květenství bezu dobře omyjte.
- 2 Z mouky, vody a žloutků udělejte těstíčko a trochu ho osolte.
- 3 Z bílků vyšlehejte sníh a vmíchejte ho do těstíčka.
- 4 Květenství za stopku ponořte do těstíčka a dejte do rozpáleného oleje na pánvi.
- 5 Po nějaké době stopku z květenství odstříhnete nůžkami.
- 6 Květenství otočte a osmažte i z druhé strany.
- 7 Hotové smažené květy posypejte vanilkovým cukrem a podávejte.

Bez černý

Levandulový sirup

Suroviny

- 70 g čerstvých levandulových květů (nebo hrst sušených květů)
- 1,5 l vody
- 25 g kyseliny citrónové
- 1,5 kg krystalového cukru

- 1 Nasbírané květy levandule omyj studenou vodou.
- 2 V hrnci přiveď vodu k varu a pak odstav. Nechej 15 až 20 minut vychladnout.
- 3 Do vody v hrnci přidej květy levandule a zamíchej.
- 4 Počkej 5 minut a pak přidej kyselinu citrónovou. Opět zamíchej.
- 5 Až voda úplně vychladne, hrnec zakryj, a nechej levanduli louhovat 24 hodin.
- 6 Vylouhovanou levanduli sceď přes jemné síto opět do hrnce.
- 7 Do výluhu nasyp cukr. Poté ho za stálého míchání pomalu zahřívěj, dokud se cukr nerozpustí.
- 8 Hotový sirup nalij do čistých lahví a pořádně uzavři. Sirup skladuj v ledničce.

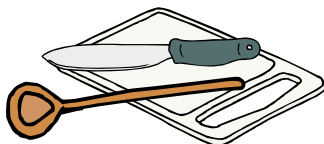
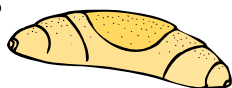

Tvarohová pomazánka s popencem

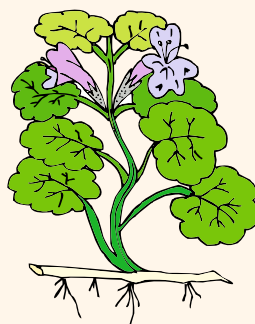
Suroviny

- hrst listů popence
- květy popence
- plnotučný tvaroh
- pečivo nebo chléb
- sůl

- 1 Nejprve listy popence důkladně omyjte pod tekoucí vodou.
- 2 Listy nakrájejte najemno a dejte do misky.
- 3 Pak přidejte vaničku plnotučného tvarohu a osolte.
- 4 Vše důkladně promíchejte. Pokud bude tvaroh příliš hustý, přidejte trochu mléka.
- 5 Pomazánku ozdobte květy popence.
- 6 Podávejte s pečivem nebo chlebem.

Popenec

Levandule

Špenát z kopřiv

- 1 Do většího hrnce dejte olej a nadrobno nakrájenou cibuli, a osmažte do sklovata.
- 2 Listy kopřiv dobře omyjte, vhodte je do hrnce k cibulce a přidejte trochu vody a sůl.
- 3 Vařte do změknutí – asi 10 minut.
- 4 Přidejte nakrájený česnek a vše rozmixujte tyčovým mixerm.
- 5 Pak zavařte do „špenátu“ rozmíchané vajíčko.
- 6 Nakonec „špenát“ zahustěte moukou rozmíchanou v mléce.
- 7 Povařte a podle chuti dosolte.

Suroviny

- velká mísa listů kopřivy
- 3 stroužky česneku
- větší cibule
- olej na smažení
- voda
- 1 vajíčko
- 2 lžíce hladké mouky
- sůl a mléko

Kopřiva

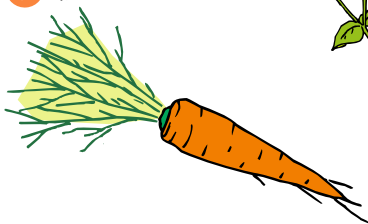

Sem si můžeš
napsat své recepty,
které sis sám
vyzkoušel.

Ptačincovo-mrkvový salát

- 1 Očištěný čerstvý ptačinec nakrájej na malé kousky a dej do misky.
- 2 K ptačinci do misky najemno nastrouhej mrkev.
- 3 Poté přidej zakysanou smetanu a sůl dle chuti.
- 4 Salát podávej s chlebem.
- 5 Můžeš dochutit i pepřem nebo citronovou šťávou.

Suroviny

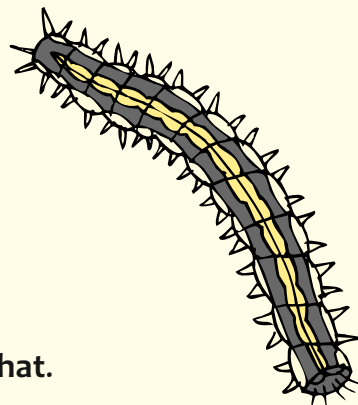
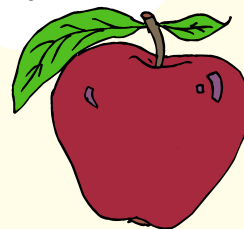
- čerstvý ptačinec
- mrkev
- zakysaná smetana
- sůl dle chuti

Moje recepty

Marmeláda z lesních jahod

V lese, ale i na zahradě kvete spousta rostlin, které jsme zde nezasadili. Jsou to třeba borůvky, maliny, ostružiny nebo jahody. Ale můžeme sbírat i jeřabiny, trnky, mišpule nebo oskeruše. **Mnohdy mají mnohem výraznější chuť než pěstované na záhonku.** Jsou z nich vynikající marmelády. Až v létě půjdeš na procházku k lesu nebo remízku, můžeš si divoké ovoce také natrhat a **uvařit si svou marmeládu.**

Marmeládu můžeš tímto způsobem uvařit i z jiných druhů ovoce.

Pomůcky:

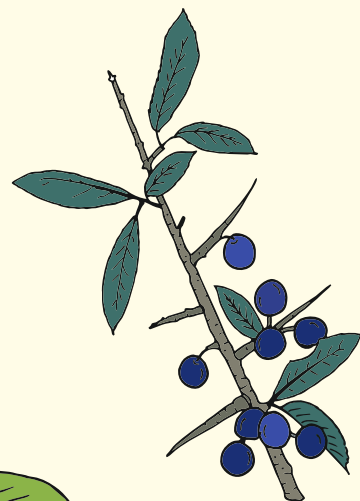
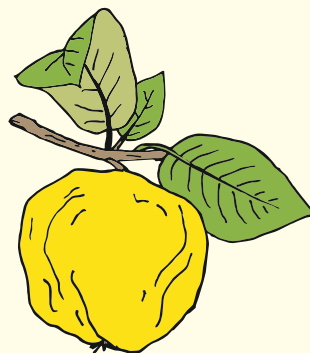
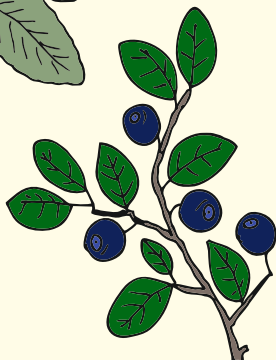
- 500 g lesních jahod
- 300 g cukru
- čisté sklenice s víčky
- hrnec a vařečka

Postup:

- 1) Nasbírané jahody **očisti, omyj a dej do hrnce.**
- 2) Za stálého míchání **rozvař.**
- 3) Do rozvařených jahod **přidej cukr**, zamíchej.
- 4) Znovu vař, dokud marmeláda nezhoustne. **Nezapomeň míchat.**
- 5) Hotovou marmeládu **nalij do sklenic.** Očisti hrdlo sklenice, zavíčkuj, a otoč dnem vzhůru.
- 6) **Ulož na suchém a temném místě.**

Poznáš, o jaké plané ovoce se jedná? (spoj obrázek a název)

Oskeruše

Mišpule

Trnka

Kdoule

Borůvka

Kaleidocykl

Lili chodila každý den sledovat housenky na kopřivách a pozorovala, jak rostou. Pamatuješ si, co se s nimi stalo pak? Tady jsme ti nachystali jednoduchou pomůcku, která ti ukáže, **jak se motýl vyvíjí od vajíčka, přes housenku a kuklu, až po dospělého motýla**. Bude to ale chtít **pečlivost a trpělivost**. Ta pomůcka má zvláštní jméno: kaleidocykl.

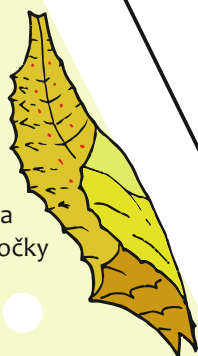
Návod na sestavení najdeš na druhé straně tohoto listu.

Pomůcky:

- nůžky
- lepidlo nebo oboustranná lepicí páska
- vystřihovanka - kaleidocykl „vývoj motýla“

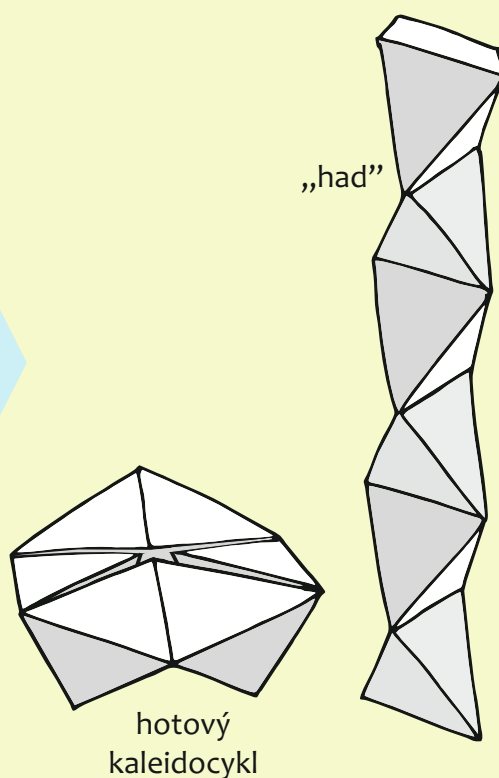
Když si
nebudeš vědět
radu jak kaleidocykl
sestavit, požádej rodiče
nebo zapátrej
na internetu.

kukla
babočky

Návod na složení kaleidocyklu

- 1) Pečlivě **vystříhni obrázek** podle obvodových čar.
- 2) **Přelož** vystřížený obrázek **podle všech vertikálních i diagonálních čar na obě strany.**
- 3) Tam, kde je napsáno lepidlo, **plošku pořádně polep** nebo přilep oboustrannou lepicí páskou.
- 4) **Slep horní a spodní stranu kaleidocyklu** dohromady. Vznikne ti „had“.
- 5) Teď je potřeba **slepit kaleidocykl do kruhu** a to tak, že polepené konce na jedné straně hada vsuneš a přilepíš do dílku na druhé straně.

LILI A DRVODĚLKA

Na jaře se ve starém dřevě u jabloně zabydlely drvodělky. Poctivě do dřeva vrtaly dlouhé chodbičky, aby nachystaly co nejlepší bydlení pro své potomky. Jakmile měly chodbičky vyvrtané, začaly chystat komůrky. Nejprve nanosily do komůrky pyl slepený nektarem. Pak nakladly vajíčko a nakonec komůrku zazdily. A tak to šlo stále dokola, až zazdily celou chodbičku.

Pyl hledaly drvodělky po celé zahradě. Naštěstí to nebylo tak těžké. V každém koutě zahrady něco kvetlo. Květy lákaly drvodělky svou barvou a vůní. A nejenom drvodělky. I Lili vyrazila do zahrady, aby si nějaké natrhala. Maminka měla svátek, a tak jí Lili chtěla udělat radost. Jenže jak si z tolika květů vybrat ten pravý pro maminku?

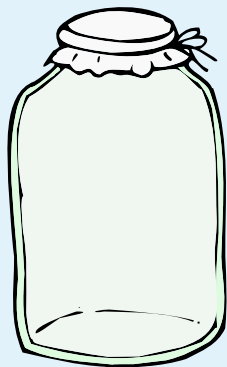
„Pozor, co to děláš?“ ozvalo se najednou Lili pod rukou. Lili chtěla utrhnout ten největší květ na záhonku. Přitom shodila drvodělku, která odpočívala na listě. „Já tu trhám květy pro maminku,“ odpověděla polekaným hlasem. Bojácně sledovala velkou černošklou mouchu. Nebo je to brouk? „Kdo jsi a co tu děláš?“ zeptala se Lili. „Já jsem drvodělka, a málem jsem tě píchla žihadlem. Máš štěstí, že jsi mě nezmáčkla,“ řekla drvodělka. „Žihadlem? Ale to mají včely, a to ty nejsi. Včely jsou malé, hnědé, mají na zadečku proužky, a bydlí v úle,“ nevěřila Lili drvodělce. „Já jsem taky včela. Ale v úle nebydlím. Jsem včela samotářská a bydlím s ostatními támhle v té hromadě starého dřeva,“ vysvětlovala drvodělka. „A to jsi taky užitečná, jako včely z úlu?“ zajímala se Lili. „Užitečná?“ divila se drvodělka. „No, jako že děláš med,“ vysvětlila Lili. „Hm. Med nedělám. Ale opyluji květy, a to je důležitější, než med. Všechny včely opylují květy,“ řekla drvodělka. „Opylujete? A k čemu to je? Med si mohu dát do čaje, ale opylování? To asi k ničemu nepotřebuji,“ přemýšlela nahlas Lili. „To by ses divila. Víš, jak by to dopadlo, kdybychom neopylovaly květy? Z květů by se nestala semínka a nevyrostly by ani plody. A ty bys neměla co jíst. Podívej se kolem sebe, jak pečlivě létáme z květu na květ. Ani jeden nevynecháme,“ řekla pyšně drvodělka.

Lili se zvědavě rozhlédla kolem sebe. A opravdu. Květy byly plné různých včelek. A nejen jich. Mezi květy létali i různí brouci a motýli. Na každém květu se napili nektaru, a pak zase letěli dál. Pokaždé jim na tělíčku zůstalo trochu prášku, který roznášeli na další květy. „Tak to jsem ráda, že jsem ti neublížila,“ oddechla si Lili. S drvodělkou si ještě chvíli povídala, ale pak už musela utíkat na svačinu.

Odpoledne šla Lili pomáhat tatínkovi do zahrady. Tatínek chtěl uklidit hromadu starého dřeva u jabloně. Když se to Lili dozvěděla, polekala se. „Tu hromadu tam musíme nechat,“ řekla tatínkovi. „A proč, Lili? Dřevo je staré, a jen tam překáží. Uklidíme ho, a večer si z něho můžeme udělat třeba táborák,“ řekl tatínek. „Ale tam bydlí drvodělky s ostatními včelkami, a ty jsou pro nás důležité,“ nedala se Lili. „Důležité? A jak? Nerozumím tomu,“ divil se tatínek. A tak mu Lili vyprávěla, jak potkala drvodělku a co se všechno od ní dozvěděla. Nakonec tatínka přesvědčila, a hromada zůstala u jabloně. A dobře udělali. Ještě nikdy neměli na zahradě takovou úrodu, jako tento rok.

Kvašená zelenina

Když se **urodí hodně zeleniny**, je potřeba vědět, co s ní udělat, **aby se nezkazila**. Už v minulosti lidé zeleninu různě kvasili, aby vydržela co nejdéle. **Neměli ledničku**, kam by si ji mohli schovat. Tady najdeš pár jednoduchých receptů, **co se zeleninou můžeš dělat**.

Do pickles můžeš míchat různé druhy zeleniny. Záleží na tobě, která ti chutná.

Kysané zelí do sklenice

Suroviny

- 1 kg zelí
- 20 g soli
- kmín dle chuti
- čistá sklenice s víčkem

- 1 Zelí očisti od špatných listů a košťálu. Omyj ho a nakrájej na tenké nudličky.
- 2 Nakrájené zelí dej do misky. Přidej sůl a kmín. Pořádně promíchej a promačkej čistýma rukama.
- 3 Promíchané zelí nech chvíli odležet.
- 4 Zelí postupně natlač do sklenice. Sklenici plň do 2 cm pod okraj. Bude pouštět vodu. Tu nevylévej.
- 5 Sklenici zakryj víčkem a postav na hluboký talíř nebo misku. Při kvašení bude vytékat voda.
- 6 Nechej v teple kvasit 5 – 7 dní. Pak dej na chladné místo. Čím déle bude zelí kvasit, tím bude lepší.

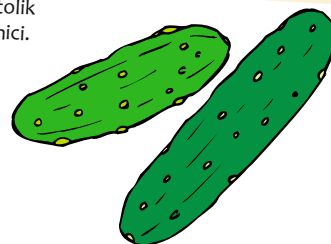
Okurkové „kvašáky“

Suroviny

- větší okurky „nakladačky“
- vinný list
- kopr
- sůl
- převařená voda
- velká sklenice

- 1 Nejprve okurky omyj a očisti. Pak je propíchej vidličkou.
- 2 Do sklenice naskládej okurky. Přidej kopr a vinný list.
- 3 Převařenou vodu smíchej se solí. Na 1 litr vody potřebuješ 40 g soli. Připrav tolik slané vody, aby vyplnila celou sklenici.
- 4 Sklenici zakryj plátkem a nechej v teple kvasit 5 – 7 dní. Poté dej na chladné místo, kde okurky dokvasí. Hotové jsou za asi 14 dní.

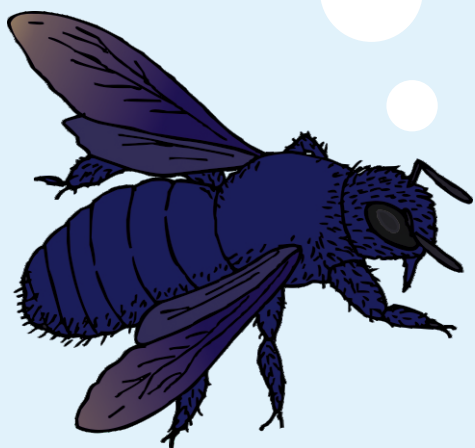
Zeleninové pickles

Suroviny

- 1 kg zeleniny (můžeme dle chuti namíchat: zelí, cibuli, mrkev, květák, daikon a další)
- 1 menší zarovnaná lžice soli (15 – 20 g)
- 1 litrová sklenice (čistá)
- převařený kámen nebo sklenička na zatížení

- 1 Nejprve zeleninu omyj, očisti a nakrájej na nudličky nebo nastrouhej nahrubo (květák rozdělíme na růžičky).
- 2 Nakrájenou zeleninu dej do mísy, přidej sůl.
- 3 Pořádně si umyj ruce a zeleninu v míse pořádně promačkej. Promačkávej asi 3 – 5 minut.
- 4 Zeleninu postupně natlač do sklenice. Sklenici plň do 3/4 výšky. Zelenina bude pouštět vodu. Tu nevylévej.
- 5 Zeleninu ve sklenici zatíž kamenem nebo skleničkou, aby byla pod vodou. Sklenici postav na misku (bude sem vytékat voda při kvašení).
- 6 Nechej kvasit při pokojové teplotě 5 – 7 dní.
- 7 Když je zelenina hotová, sklenici zavičkej a dej do lednice.

Hmyz na zahradě

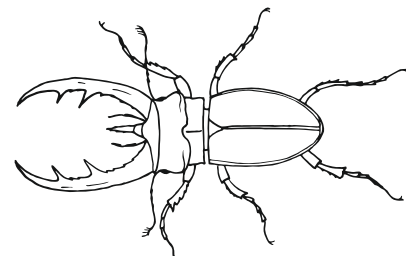
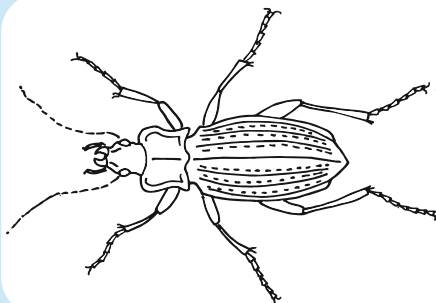
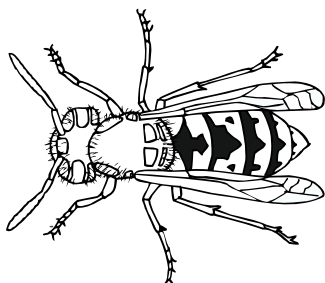
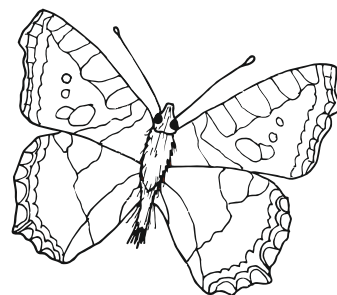
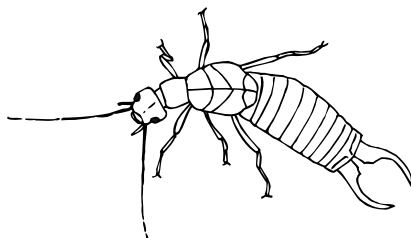
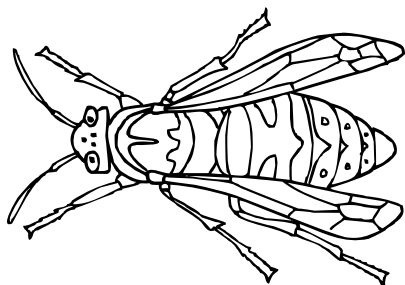
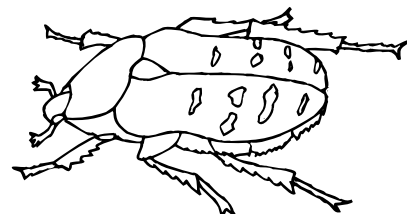
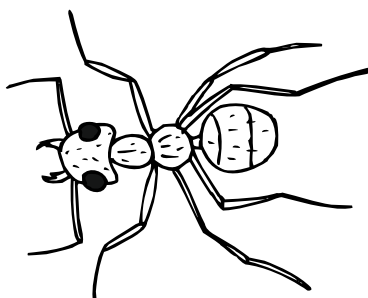
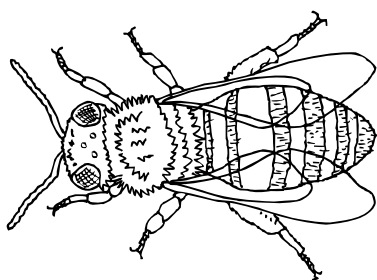
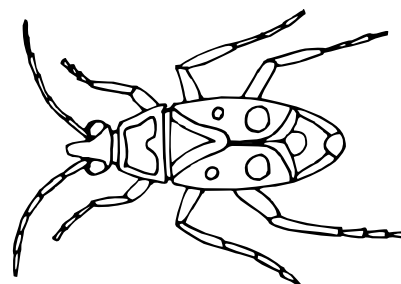
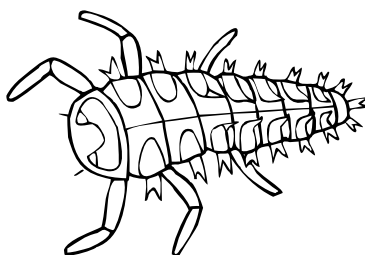
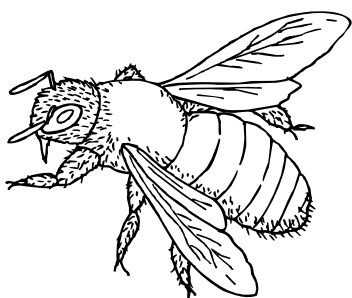
Nejpočetnější skupinou živočichů na Zemi je hmyz. A i v zahradě se to hmyzem jenom hemží. Přesvědč se sám. **Vystřihni si „miniatlas“** na této stránce, do kartiček udělej díru vždy v pravém horním rohu, navleč na provázek, a můžeš vyrazit do zahrady.

Hledej jednotlivé druhy hmyzu, vybarvi si obrázky podle jejich skutečného vzhledu, a z druhé strany kartičky si zapisuj, kde jsi „hmyzáka“ našel. Můžeš si i zapsat, co zrovna dělal.

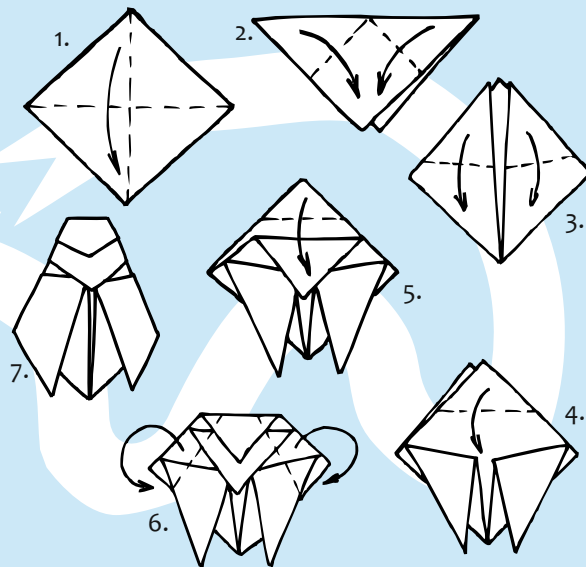
Jsem největší včela, která se u nás vyskytuje. To je co? Měřím až 3 cm.

Takhle jsem velká i ve skutečnosti!

Co takhle
si vyrobit origami sbírku
„hmyzáků“, kteří žijí na zahradě?
Podle kresleného návodu slož tělo
„hmyzáka“. Pak ho vybarvi podle
toho, jak ve skutečnosti
vypadá. My jsme vybarvili
včelu.

Ruměnice pospolná

Kde byl nalezen:

Slunéčko sedmítečné (larva)

Kde byl nalezen:

Drvodělka fialová

Kde byl nalezen:

Zlatohlávek zlatý

Kde byl nalezen:

Mravenec

Kde byl nalezen:

Včela medonosná

Kde byl nalezen:

Babočka kopřivová

Kde byl nalezen:

Škvor obecný

Kde byl nalezen:

Sršeň obecná

Kde byl nalezen:

Roháč obecný

Kde byl nalezen:

Střevlík měďný

Kde byl nalezen:

Vosa obecná

Kde byl nalezen:

LILI A SÝKORKA

Lili seděla u okna a prohlížela si zasněženou zahradu. Do blízkého keře přiletěly dvě sýkorky. Lili je pozorovala a všimla si, že sýkorky v keři něco hledají. Zničeho nic se sýkorky polekaly a odletěly. Lili se ještě chvíli dívala na opuštěný keř a přemýšlela, co vlastně dělají ptáčci v zimě. Rozhodla se, že se půjde zeptat tatínka.

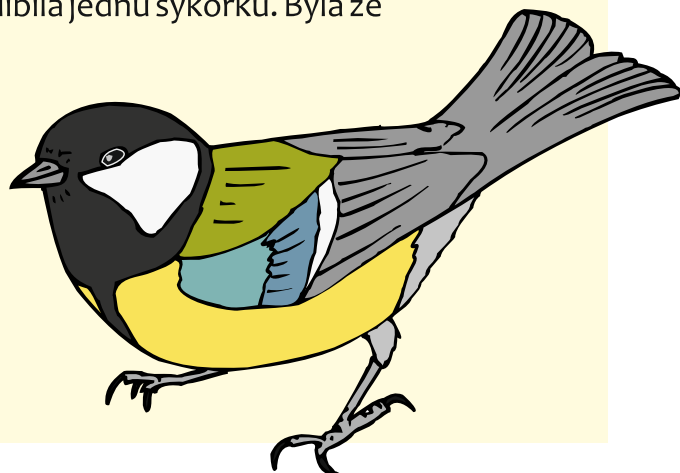
„Co dělají ptáčci v zimě?“ zamyslel se tatínek. „No, někteří odlétají před zimou na jih do tepla. A někteří tu zůstávají,“ odpověděl nakonec. „A není jim tu zima?“ ptala se dál Lili. „To víš, že je. Proto taky musí přes den najít dost jídla. Potřebují nasbírat hodně síly, aby v noci nezmrzli,“ vysvětloval tatínek. „Chudáčci. To je určitě těžké hledat jídlo, když je venku sníh,“ politovala ptáčky Lili. Chvíli přemýšlela a pak vyhrkla: „A nemohli bychom jim nějak pomoci?“ „To víš, že mohli. Zrovna jsem si říkal, že bychom mohli pro ptáčky do zahrady vyrobit krmítko. Pomůžeš mi?“ zeptal se tatínek. „Ano, uděláme krmítko,“ souhlasila Lili, a už se chystala začít.

Krmítko udělali raz dva. Bylo velké, dřevěné, se střechou a dvěma očky na pověšení. Pořádně ho natřeli lakem, aby dlouho vydrželo, a na střechu přibili lepenku. S hotovým krmítkem šli do zahrady hledat místo, kam ho pověsí. Nebylo to vůbec jednoduché.

„Musí to být někde, kde na ptáčky uvidíme,“ říkala Lili. „Ale také někde, kde se k ptáčkům nedostane naše kočka,“ přemýšlel tatínek. „A taky tam musí být keř, aby se ptáčci měli kam schovat,“ navrhla ještě Lili. „Už vím, kam ho dáme. Pověsíme ho na větev naší staré hrušky,“ řekl vítězně tatínek. A tak to také udělali. Do krmítka ptáčkům nasypali slunečnicová semínka. Tatínek jich taky trochu nasypal pod krmítko pro ptáčky, kteří raději sbírají semínka ze země. Lili pak ještě pověsila na keř šišky obalené v tuku a semínkách, co vyrobila s maminkou. Byla tu nachystaná úplná ptačí hostina.

Lili chodila každý den sypat ptáčkům do krmítka. Ráda pak ptáčky pozorovala, jak si v krmítku pochutnávají. Nejvíce si oblíbila jednu sýkorku. Byla ze všech nejodvážnější a vůbec se Lili nebála.

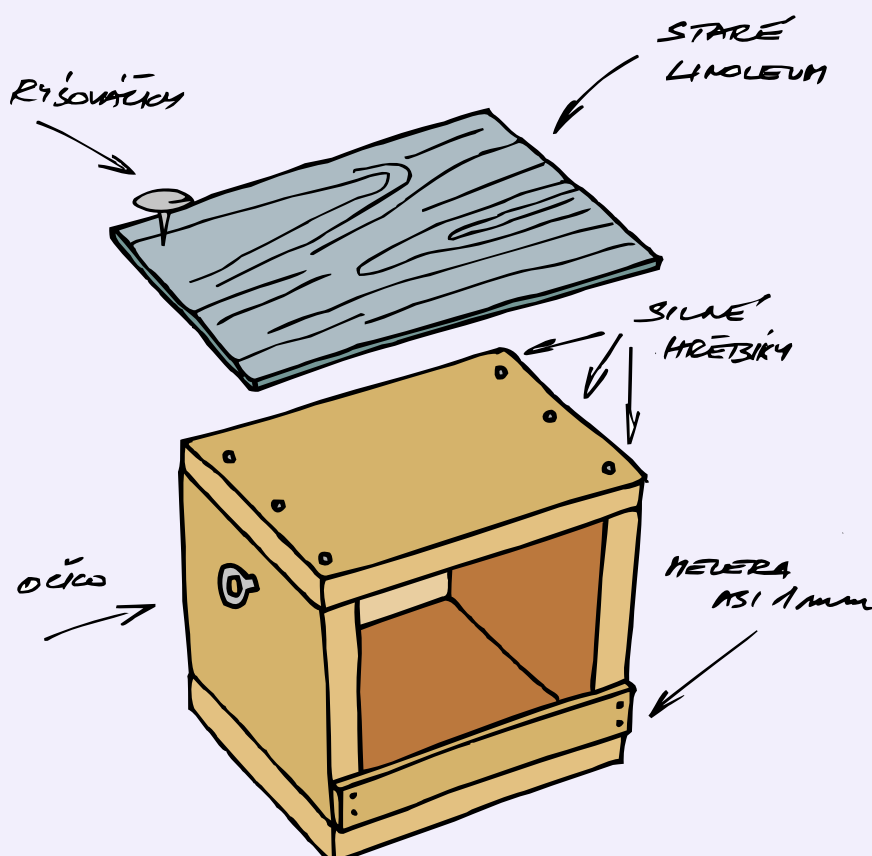
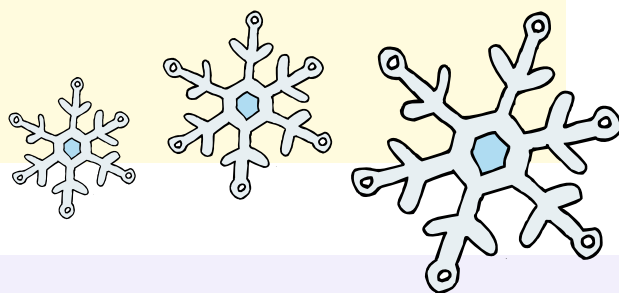
V jednu přišly velké mrazy. Zamrzla i louže nedaleko krmítka, kde Lili často viděla ptáčky pít. Když Lili přišla ke krmítku, viděla svou kamarádku sýkorku, jak klove do zmrzlé louže. „Co to tady děláš?“ zeptala se sýkorky. „Mám žízeň,

a nikde není ani vločka sněhu. Všechna voda zamrzla, a tak se snažím rozbít led,“ odpověděla smutně sýkorka. Lili ji chtěla pomoci, ale ani jí se nepodařilo led na louži rozbít. Rozhlížela se kolem sebe a přemýšlela, jak by sýkorce pomohla. Pak si všimla staré pánvičky na pískovišti, kterou jí maminka dala na hraní. „Počkej, něco mě napadlo,“ řekla sýkorce. Utíkala na pískoviště pro pánvičku. A s ní pak utíkala domů.

Doma Lili do pánvičky napustila vodu, a s plnou pánvičkou šla zpět. Jenže voda se jí z pánvičky rozlévala, a tak ke krmítku přinesla vody sotva na dně. To ale sýkorce nevadilo. Vyskočila na okraj pánvičky a s chutí se napila. „Děkuji ti, Lili,“ poděkovala nakonec sýkorka. Za chvíli si pánvičky s vodou všimli i ostatní ptáčci, a tak tu bylo brzy plno. Lili měla radost, že mohla pomoci. Slíbila, že když bude mrznout a nebude sníh, bude nosit ptáčkům vodu.

Začalo se stmívat a byl nejvyšší čas jít domů. Lili se rozloučila s ptáčky a vyrazila. Taky už jí byla velká zima, protože se celá polila vodou z pánvičky. Doma jí maminka chtěla vyhubovat, ale když jí Lili pověděla, co dělala, maminka se na Lili usmála, a připravila jí voňavou koupel se solí. To aby se Lili zahřála, a ne onemocněla z toho zachraňování ptáčků.

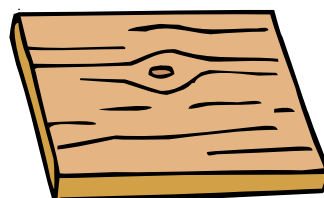

Materiál:

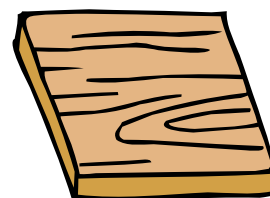
dvě lišty 2×19 cm

dva větší díly 19×15 cm

dva menší díly 14×15 cm

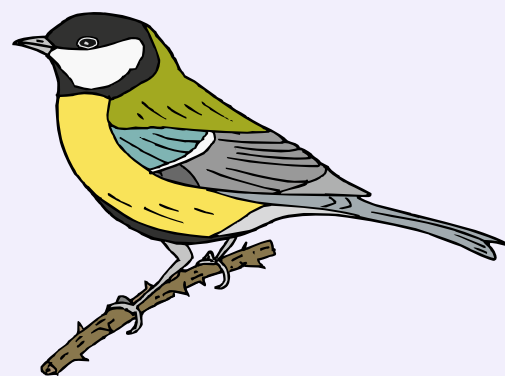
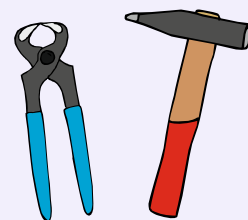
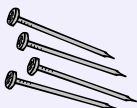

Výroba jednoduchého krmítka

Zima je pro ptáčky nejtěžší část roku. Někteří před zimou uletí do teplých krajín, ale ostatní zůstávají a hledají si potravu. Víš, že **každou noc ptáci ztratí až 20% své tělesné váhy**? Spotřebují ji na zahřívání, aby neumrzli. Následující den se pak snaží sníst co nejvíce jídla, aby vše dohnali. A jak jim můžeš pomoci? Stačí na zahradě nebo na balkoně umístit krmítko a tam ptáčkům pravidelně dávat dobroty.

Krmítko musíš umístit tak, aby se v něm ptáčci cítili bezpečně. Nejlépe je krmítko zavěsit tak vysoko, aby do něho nevyskočila kočka. Někteří ptáčci mají rádi, pokud je v blízkosti krmítka keř, kde se mohou schovat a jíst semínka.

- Pomůcky:**
- dřevěná lišta (šířka 2 cm)	- kladívko
- hoblovaná deska (šířka 15 cm)	- brusný papír
- staré lino	- 12 větších hřebíků
- úhelník	- 8 menších hřebíků
- tužka	- 8 velkých připínáček a 2 šroubky s očkem
- pilka	

Postup:

- 1) Z hoblované desky si **odměř 2× 19 cm a 2× 14 cm**. Úhelníkem **narýsuj rysky**.
- 2) Poté desku podle narýsovaných čar **nařež**. Dávej pozor, aby ses nezranil. **Po nařezání budeš mít dva větší díly 19×15 cm a dva menší díly 14×15 cm**.
- 3) Všechny nařezané díly **očisti brusným papírem**.
- 4) Jeden větší díl (19×15 cm) obkreslí na **staré lino**. Lino pak **vystříhni**. Snaž se lino **ustříhnout asi o 0,5 cm větší**, aby trochu přesahovalo přes dřevěný díl. Bude sloužit jako střecha a chránit krmítko.
- 5) Vystříhnuté **lino připínáčky přitluč** na dřevěný díl (19×15 cm).
- 6) Do střechy na kratších stranách **natluč vždy 3 větší hřebíky**. Dávej pozor, abys zatím hřebíky nezatloukl skrz desku. Stejným způsobem natluč hřebíky i na druhý větší díl (dno krmítka).
- 7) K oběma stranám střechy přitluč menší díly.
- 8) Nakonec **přitluč dno krmítka**.
- 9) **Na dřevěné liště** si od kraje **odměř 2× 19 cm a uřízni**. Do lišt si na každé straně **natluč dva menší hřebíky**.
- 10) **Lištu přitluč na spodní stranu krmítka**. Bude bránit vypadávání jídla z krmítka. Mezi dnem a lištou **nechej malou mezeru** (cca 1 mm), aby z krmítka mohla vytékat voda, kdyby do krmítka napršelo.
- 11) Nakonec na obě strany z boku krmítka **zašroubuj očko**. Pomocí oček pak můžeš krmítko zavěsit na strom.

Kdo k nám létá na krmítko?

Pokud si chceš ptáčky lépe **zapamatovat**, můžeš si udělat jednoduchou pomůcku.

Pomůcky:

- bílý papír
- pastelky
- atlas ptáků
- nůžky
- izolepa

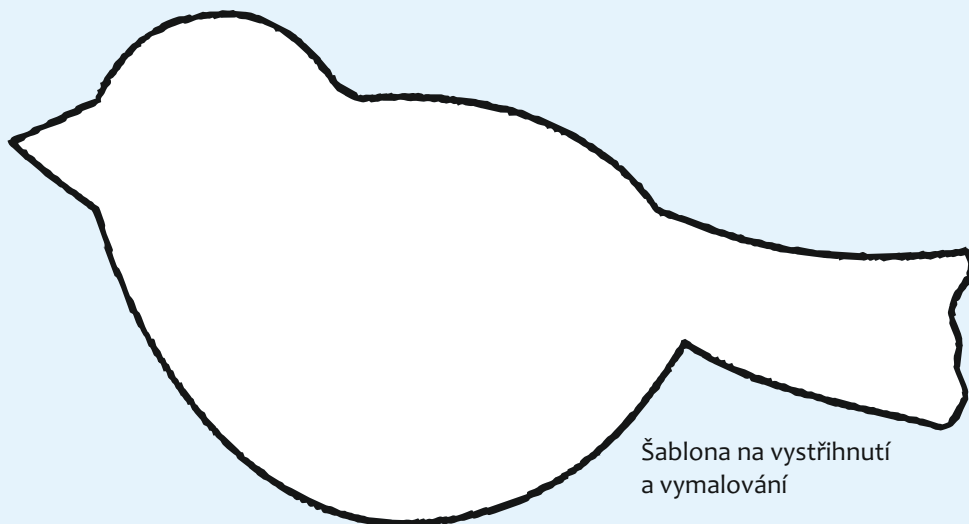
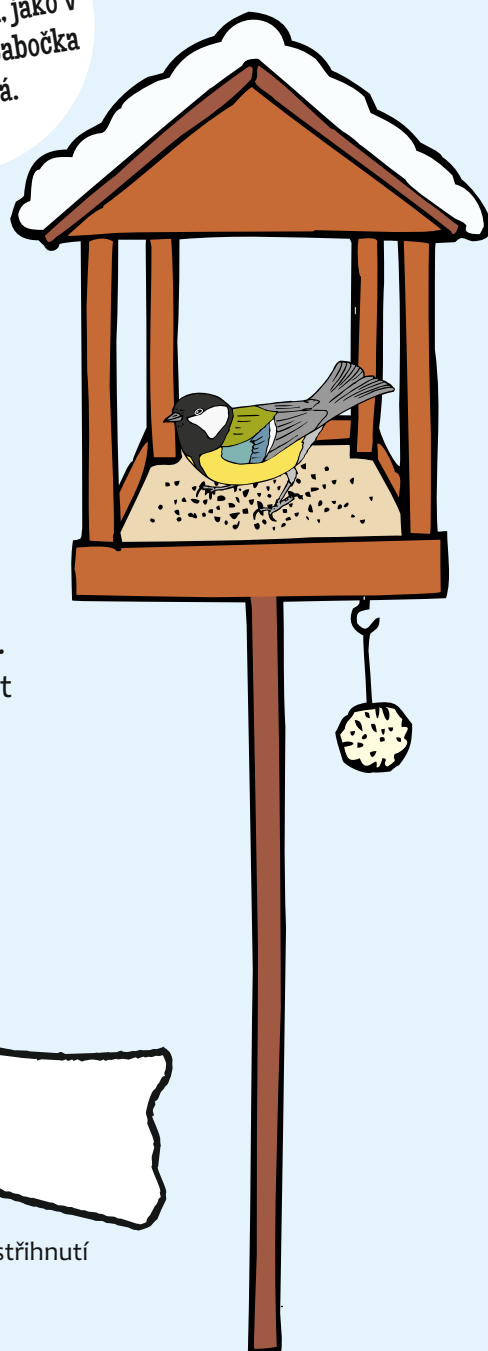

Atlas si můžeš vyrobit podle stejného návodu, jako v kapitole Lili a babočka kopřivová.

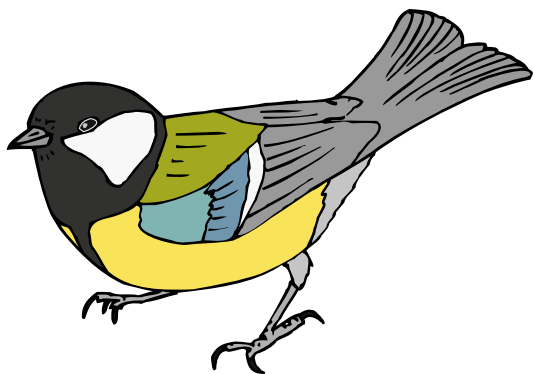
Na krmítku bývá v zimě pěkně živo. Pokud je krmítko vždy plné, když se přiletíme podívat, naučíme se sem létat pravidelně. Pak nás můžeš snadno pozorovat. A koho uvidíš na krmítku nejčastěji? To ti napoví náš atlas ptáků na krmítku. Z druhé strany máš vždy napsáno, co nám nejvíce chutná.

Postup:

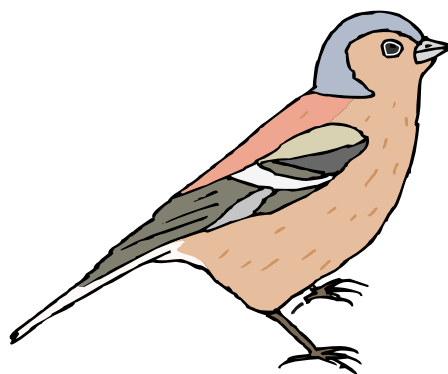
- 1) Nejprve si **pořádně prohlédni ptáčky**, kteří ti létají na krmítko a **najdi si je v atlase**.
- 2) Na bílý papír si **nakresli ptáčky**, které na krmítku vidíš. **Vybarvi je** podle skutečnosti, a podle atlasu k nim **připiš jejich jméno**. Pokud se ti nedaří nakreslit siluetu ptáka, můžeš použít **šablonu**.
- 3) Vybarvené ptáčky si **vystřihni a izolepou přilep na okno**. Až budeš příště sledovat krmítko, nemusíš ptáčky hledat v atlase.

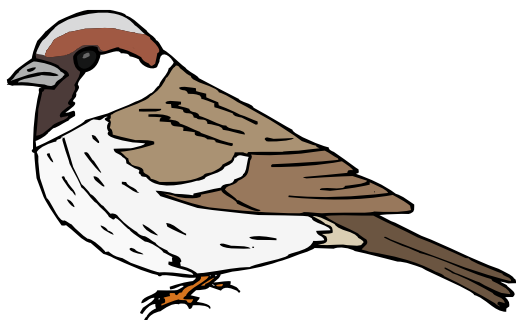
Šablona na vystřihnutí a vymalování

Sýkora koňadra

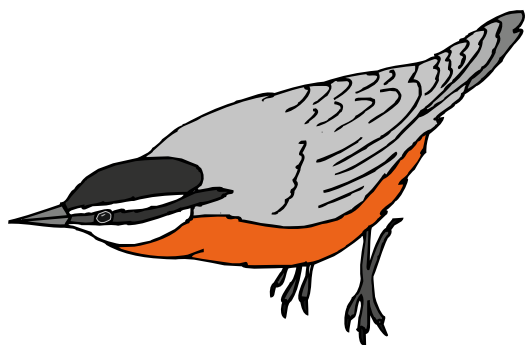
Pěnkava obecná

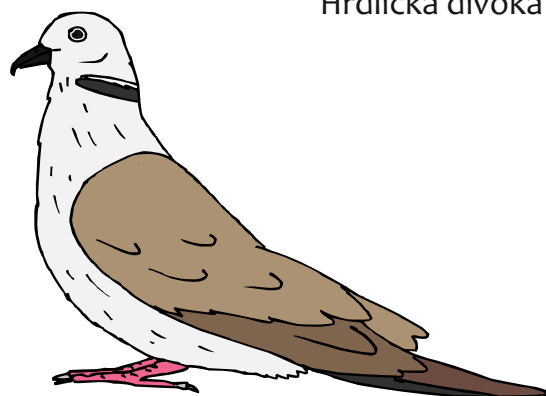
Vrabec domácí

Stehlík obecný

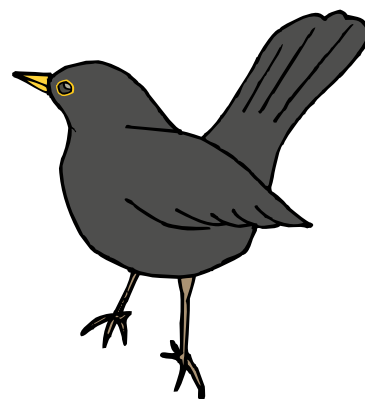
Brhlík lesní

Hrdlička divoká

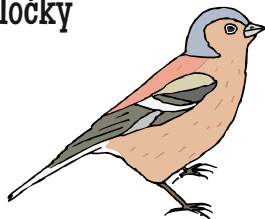
Strakapoud velký

Kos černý

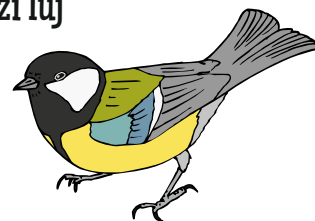
Pěnkava obecná

bukvice, ořechy, slunečnicová semínka,
větší semena, ovesné vločky

Sýkora koňadra

slunečnicová semínka, lojové koule
a koláče, ořechy, hovězí lůj

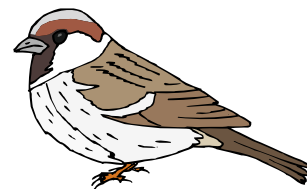
Stehlík obecný

semena bodláků, drobná semínka,
nadrobno nadrcené arašídý

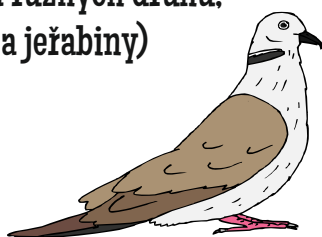
Vrabc domácí

větší semena, obilná zrna a hrubé obilné
vločky, slunečnicová semínka, ořechy,
lojové koule

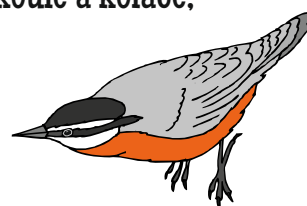
Hrdlička divoká

obilná zrna, semena různých druhů,
sušené bobule (třeba jeřabiny)

Brhlík lesní

slunečnicová semínka a ořechy (lískové,
vlašské, burské), lojové koule a koláče,
bobule

Kos černý

ovesné vločky, drcené ořechy, lojové koule
položené v krmítku (ne pověšené), semena,
čerstvé i sušené bobule,
jablka (napíchnutá na
větvi nebo položená na zemi)

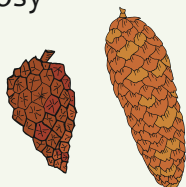
Strakapoud velký

lojové koule a koláče, ořechy všeho druhu,
slunečnicová semínka, sušené bobule

Mlsání pro ptáčky – semínkové šišky

Víš, **co patří do krmítka**? Nejlépe je do krmítka dávat semínka (slunečnice, proso, len, sezam, obilí) a ořechy (nesolené a neuzené). Pro sýkorky můžeš zavěsit hovězí lůj. Pro kosy zase můžeš napíchnout jablko na keř nebo dát na zem.

Suroviny:

- 100% rostlinný tuk nebo nesolené sádlo
- různá semínka, třeba: slunečnice, len, proso, ovesné vločky, kousky vlašských a lískových ořechů
- rozevřené šišky (nejlépe z borovice)
- konopný provázek

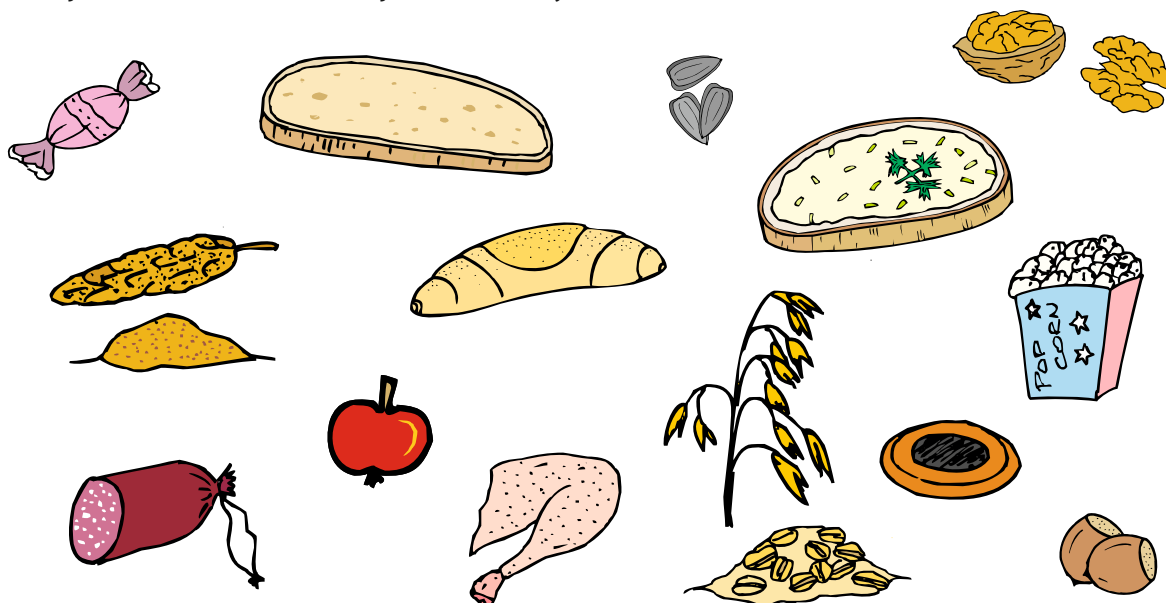
Postup:

- 1) **Kostku ztuhlého tuku nakrájej na kousky** a dej do hrnce **rozpustit** na mírném ohni. Pozor, nesmí vařit!
- 2) Po rozpuštění tuku odstav hrnec z plotny a **nech trochu vychladnout**.
- 3) Do tuku **přisypávej různá semínka**, nadrcené ořechy a ovesné vločky. Pořádně zamíchej. Vznikne řídké „těsto“. Nech trochu vychladit.
- 4) **Na šišky navaž provázky**, abys je pak hotové mohl pověsit ven.
- 5) **Směs pak opatrně maž na šišky**. Snaž se prostory v šišce smést co nejvíce naplnit.
- 6) **Hotové šišky pak dej na táč či talíř a nechej je vychladit v lednici**.

Do krmítka rozhodně nedávej žádné pečivo ani strouhanku. Ani sušenky, bonbony či zbytky z kuchyně ptáčkům neprospějí.

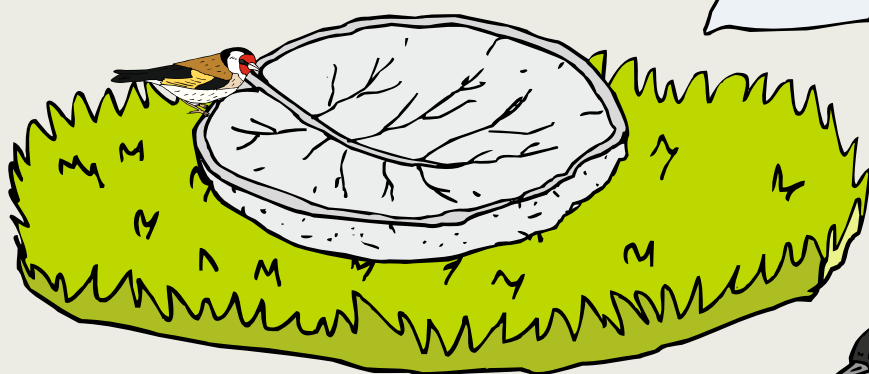
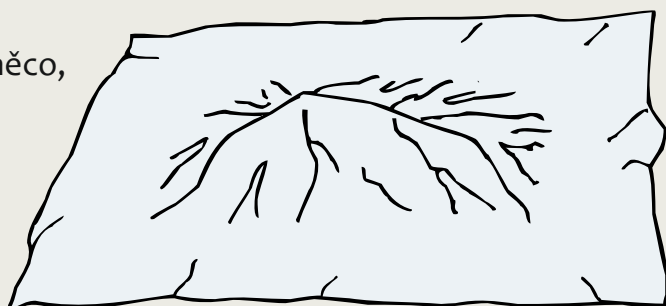
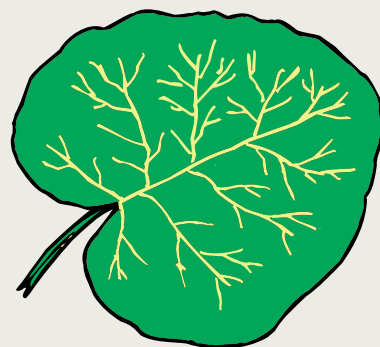
Na obrázcích jsou namalované různé věci. **Co ptáčkům škodí škrtni červeně**. Co naopak z namalovaných věcí **můžeš ptáčkům dát do krmítka**, nebo použít pro výrobu semínkové šišky **zakroužkuj zeleně**.

Pítko pro ptáky

V zimě je pro ptáčky někdy těžké **najít vodu na pití**. Pokud mrzne a není sníh, není snadné vodu najít. Můžeš jim pomoci tím, že **uděláš jednoduché pítko pro ptáky**. Třeba ze staré pánve, jako to udělala Lili. Doprostřed dej kámen aby se v pítku ptáčky neutopili.

- Pomůcky:**
- igelitový ubrus
 - jeden větší kyblík písku
 - velké listy z lopuchu nebo jiné rostliny
 - beton – cement (1 větší hrnek) + písek (3 větší hrnky) + voda
 - nádobu na rozmíchání betonu a něco, čím budeme míchat
 - konvička s vodou
 - štětec
 - vodní sklo (koupí tatínek)

Postup:

- 1) Venku **na zem nasyp hromádku písku** tak velkou, jak velké chceš pítko vyrobit. Poté ji zakryj igelitem.
- 2) Na igelit tam, kde je hromádku písku, **polož list** (listy) tak, aby byla zakrytá. Listy pokládej rubovou stranou (tou, kde je vidět žilnatina) nahoru.
- 4) V nádobě **smíchej tři větší hrnky písku a jeden větší hrnek cementu**. Pak postupně přidávej vodu a promíchej. Vodu přidávej, dokud nevznikne hustší kaše (**neteče, ale ani není úplně hustá**).
- 5) Kaší postupně **rovnoměrně pokryj celý list**.
- 6) Teď nechej pítko **usychat jeden až dva dny**. Občas pítko zkontroluj a **pokrop vodou** z konvice, aby neschlo rychle.
- 7) Po uschnutí **pítka obrať** a sundej z něho všechny kousky listů.
- 8) Usušené pítko můžeš zevnitř **natřít vodním sklem**, aby se do něho voda nevsakovala.

Hotové pítko v zahradě umísti na volné prostranství na vyvýšené místo (třeba na sloupek nebo kámen). Potřebujeme mít dobrý rozhled, abychom viděli, kdyby se blížila kočka. Taký nám v horkých dnech nezapomeň do pítka doplňovat vodu.

Bylinková sůl do koupele

Lili se málem nachladila, když v zahradě vyráběla pítko. Její maminka jí ale pomohla. Udělala jí horkou **bylinkovou koupel se solí**. A protože i ty občas přijdeš z venku promrzlý, tak jsme ti tady také dali recept na takovou léčivou koupel.

Pomůcky:

- hrubozrnná sůl (kamenná, růžová himalájská)
- sušená levandule a plátky stolisté růže
- levandulový esenciální olej
- sáček a mašle na zabalení

Postup:

- 1) Do mísy **nasyp sůl**. Můžeš míchat i různé druhy soli (himalájskou, mořskou, z Mrtvého moře...).
- 2) **Nachystej si bylinky**. Poměr může být na dva hrnky soli asi půl hrnku sušených bylinek. Poměr jednotlivých bylinek záleží na tobě. **Bylinky promni v dlaních na menší kousky**.
- 3) Bylinky **nasyp do mísy** s připravenou solí. Směs pořádně **promíchej**.
- 4) Pokud chceš, můžeš **přidat pár kapek esenciálního oleje**. Opět **promíchej** a nechej chvíli odpočinout.
- 5) Nakonec hotovou směs **nasyp do dárkových sáčků** nebo do sklenice, kde ji budeš uchovávat.

Levandule

Hřejivá koupel pro nohy do lavorku

Pomůcky:

- lavor s teplou vodou
- lžíce plnotučného mléka nebo smetany
- eukalyptový éterický olej
- možnost přidat lžíci soli

Postup:

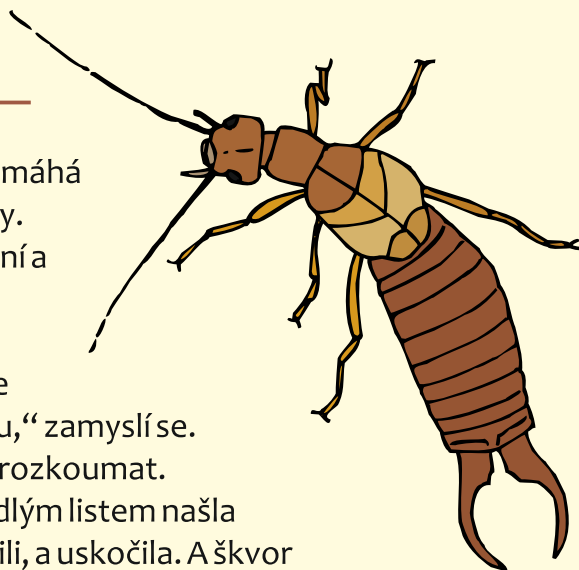
- 1) Nachystej si **lavor s teplou vodou**. Voda by měla být maximálně o dva stupně vyšší než teplota těla.
- 2) Na lžíci plnotučného mléka či smetany **nakapej asi 5 kapek éterického oleje** a **promíchej**.
- 3) Poté **mléko s olejem smíchej s připravenou vodou v lavoru**. Můžeš **přidat lžíci soli**.
- 4) Do připravené lázně **ponoř nohy**. Pořádně je v lázni **promni a nechej prohřát**.
- 5) Po lázni nohy lehce osušíš.

Takovou koupel můžeš připravit i tatínkovi nebo mamince po těžkém dni. Určitě jim uděláš radost.

LILI A ŠKVOR

Je podzim, a v zahradě se uklízí. Lili pomáhá vyhrabávat větvičky a listy pod stromy. Najednou zaslechne slabé pofňukávání a pokašlávání. „Co to je?“ řekne si sama pro sebe. Protože ale nic dalšího neslyšela, hrabala dál. Po chvíli se zase ozvalo zakašlání. „To není samo sebou,“ zamyslí se. Nakonec se rozhodne, že se to musí prozkoumat. Vydala se za zvukem. Pod velkým spadlým listem našla malého škvora. „Jejda,“ polekala se Lili, a uskočila. A škvor pofňukával ještě víc.

Lili škvora z dálky pozorovala. Nakonec sebrala odvahu a šla ke škvorovi. „Co se ti stalo? Proč brečíš?“ ptala se Lili škvora. „Přišel jsem o svůj domeček, a teď je mi zima. He – he – hepčí,“ fňukal škvor a nakonec mocně pčíkl. „Jéje, ty budeš asi nemocný, když tak pčíkáš,“ spráskla ruce Lili a už přemýšlela, co by mohla pro škvora udělat. Přeci jenom jí ho bylo líto. „Když mi slíbíš, že mi neublížíš, tak ti pomůžu,“ řekla Lili škvorovi. „A jak bych ti mohl ublížit? Podívej, jak jsem proti tobě malý,“ divil se škvor. „Kamarádi mi říkali, že prý lezeš do ucha a tam stříháš bubínky. A pak prý člověk neslyší,“ vysvětlila Lili. „To se o mě opravdu říká?“ diví se škvor. „To ale vůbec není pravda. Čím bych to tak mohl udělat?“ kroutil hlavou. „No těmi nůžkami, co máš na zadečku,“ odpověděla Lili. „Na zadečku? Tomu se říká klíšťky,“ smál se škvor. „A ty mám na jinačí věci. Třeba když se peru s ostatními o tu nejhezčí škvoří holku. Nebo mi pomáhají vytahovat a skládat křídla, co mám schovaná na zádech. A taky se jimi bráním proti ostatním škvorům, když mi chtějí ublížit,“ vysvětloval Lili škvor. „Aha. To jsem nevěděla. Promiň,“ omlouvala se Lili. „Tak to už se nebojím. Vezmu tě za maminkou, a poprosíme ji, aby ti uvařila „kašlíkový“ čaj. Vaří mi ho vždycky, když jsem nemocná.“ Lili vzala opatrně škvora do dlaně a šla s ním domů.

Doma Lili poprosila maminku, aby jí uvařila „kašlíkový“ čaj. Maminka se nejprve polekala, že je Lili nemocná, a už už jí chtěla měřit teplotu. V tom se najednou ozvalo pčíknutí. „Kdopak to je?“ divila se maminka. Lili rozevřela dlaň, a v ní byl schoulený škvor. Lili mamince rychle vysvětlila, co a jak. „Tak se zatím posadte ke stolu, a já vám uvařím čaj oběma,“ usmála se na Lili maminka.

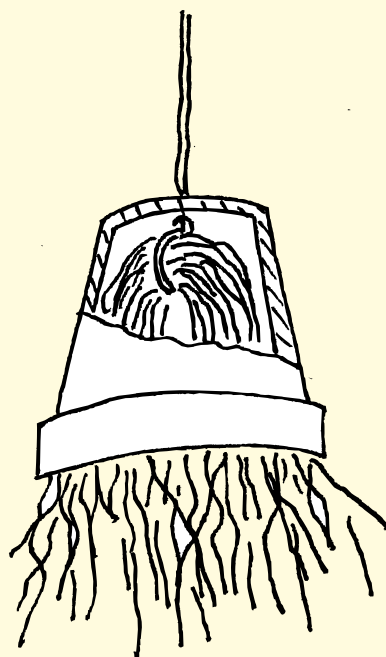
Zatím co seděli, začal se škvor vyptávat, co je to ten „kašlíkový“ čaj. Lili mu vyprávěla, že to je čaj, který si s maminkou v létě nasušily. Je z bylinek, které vypěstovaly v zahradě. Začala i jednotlivé bylinky vyjmenovávat, ale pak si všimla, že škvor vůbec neví, o čem mluví. „Víš co? Já ti ty bylinky ukážu na

obrázku. Hned přijdu,“ řekla Lili a odběhla pryč. Za chvíli se vrátila s obrázkou na provázku. „Co to je?“ divil se škvor. „To je moje knížka o bylinkách. Tu jsem si vyrobila s maminkou, a tady mám všechny bylinky, které nám rostou na zahradě. Podívej,“ a Lili škvorovi každou bylinku ukázala a řekla mu, na co je bylinka dobrá. Ještě nebyli ani v půlce prohlížení, a maminka přinesla čaj s medem a citronem. Jé, ten byl dobrý. A taky přinesla lžici a hnědou lahvičku. Z té dala škvorovi trochu ochutnat. „Hm. To je dobré. Co to je?“ vyptával se škvor. „To je náš jitrocelový sirup. Ten jsem taky dělala s maminkou. Je moc dobrý na kašel,“ chlubila se Lili.

Škvorovi už bylo dobře. Měl teplý čaj a cítil, jak ho sirup léčí v krku. Pak si ale připomněl, že už je večer, a on nemá žádný domeček. Začal být smutný. „Copak se ti stalo, že jsi smutný?“ divila se Lili. „Vy máte takový krásný a teplý dům. No a já žádný nemám,“ přiznal škvor, nad čím přemýšlel. Lili se na chvíli zamyslela, a pak se zeptala maminky, jestli neví, jak by mohla škvorovi pomoci. Maminka se usmála a odešla. Za chvíli se vrátila s květináčem a voskovkami. „Uděláme škvorovi domeček z květináče. Ale aby nebyl takový obyčejný, nejprve ho nazdobíme voskovkami,“ řekla maminka a všichni se pustili do práce. Lili se škvorem vzali voskovky a celý květináč pomalovali. Namalovali tam květy a sluníčko a mráček a trávu a žízalu a taky škvor namaloval Lili a Lili zase škvara.

Když byl květináč pomalovaný, vzala maminka seno a drátek. Ze sena udělala otýpku, kterou uprostřed drátem zavázala. Konec drátu prostrčila dírou ve dně květináče a zatáhla. Otýpka pak vyplnila vnitřek květináče. A domeček byl na světě.

Společně pak našli místo v zahradě, kde bude škvorovi dobře a domeček mu nikdo nerozbije. Škvor poděkoval, ale ještě než se s Lili rozloučil, věnovala Lili škvorovi levandulový voňavý pytlíček, aby se mu dobře spalo. Škvoři totiž spí ve svém domečku od podzimu až do jara.

Domeček pro škvory
(škvorovník)

Čaj na dobrou náladu a „Kašlíkový čaj”

Když na tebe leze rýma nebo nachlazení, můžeš na pomoc zavolat bylinky. Mají léčivou moc, a pokud je budeš užívat správně, mohou nemoc zahnat. Ale pozor! Bylinkové čaje nemůžeš pít stále. Pij se jen tehdy, když mají pomoci.

Suroviny na Čaj na dobrou náladu:

- 1 lžička sušené dobromysli
- 1 lžička sušené meduňky
- 1 lžička sušené mateřídoušky
- 1 lžička sušené sedmikrásky
- 1 lžička sušené růže
- 1,5 l vody
- med a citron dle chuti

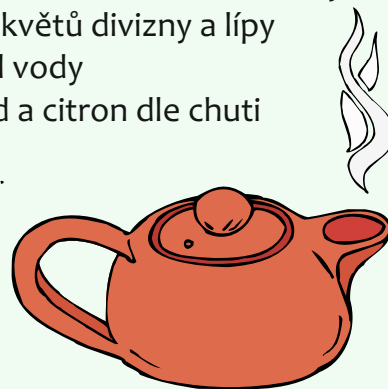
- Postup:**
- 1) Do sítka na čaj nebo přímo do konvice **nasyp bylinky**.
 - 2) Bylinky **zalij vařící vodou** a nechej 10 – 15 minut louhovat pod pokličkou.
 - 3) Po uplynutí potřebného času **výluh sced'** a můžeš ho podávat.
 - 4) Můžeš dle chuti **přidat med** a citron.

Suroviny na „Kašlíkový čaj”:

- 1 lžička sušeného jitrocele
- 1 lžička sušené mateřídoušky
- 1 lžička sušené sedmikrásky
- pár květů divizny a lípy
- 0,5 l vody
- med a citron dle chuti

 10 min.

 100 °C

Můžeš si
uvařit i jiné čaje.
Třeba čaj pro dobrou
náladu. Do čaje místo
cukru dej na oslazení
med.

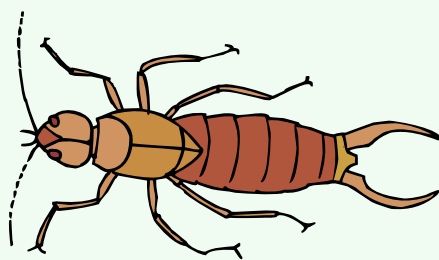
Jitrocelový sirup proti kašli

Když jsi hodně nachlazený, maminka ti dá trochu jitrocelového sirupu. Ten je vynikajícím pomocníkem **proti kašli**.

- Suroviny:**
- 3 plné hrsti čerstvých listů jitrocele
 - 3 hrnky třtinového cukru
 - sklenice s uzávěrem

Postup:

- 1) Čerstvé jitrocelové **listy pořádně omyj** studenou vodou.
- 2) Listy **nakrájej** na malé kousky.
- 3) **Do sklenice natlač** asi 1 cm tlustou vrstvu krájených listů.
- 4) **Zasyp vrstvou cukru**. Opět natlač další vrstvu listů a zase zasyp cukrem.
- 5) Postup opakuj, dokud není sklenice plná. **Poslední je vrstva cukru**.
- 6) Sklenici pořádně uzavři, a dej na teplé slunné místo. **Nechej 10 dní stát**.
- 7) Po deseti dnech **sirup přeced'** do nové tmavé sklenice. **Skladuj v ledniče**.

Sirup si
můžeš snadno vyrobit
podle návodu. Jen to nebude
rychlé. Výroba trvá
minimálně 10 dní.

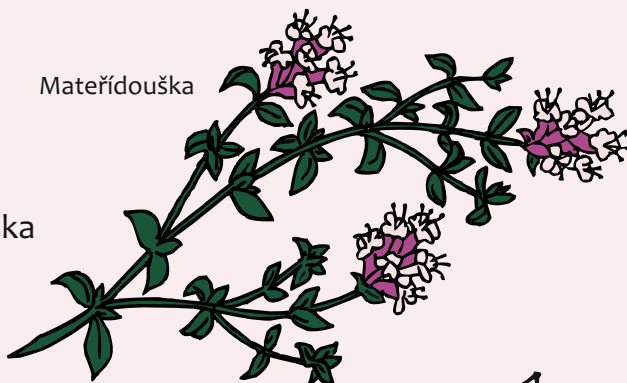
Bylinkový pytlíček pro dobré spaní

Bylinky užíváme v různé podobě. Pijeme je jako čaje, používáme jako koupele, dáváme je do mastí. **Dokonce i vůně bylinek je léčivá.** Nevěříš? Vyzkoušej náš bylinkový pytlíček pro dobré spaní.

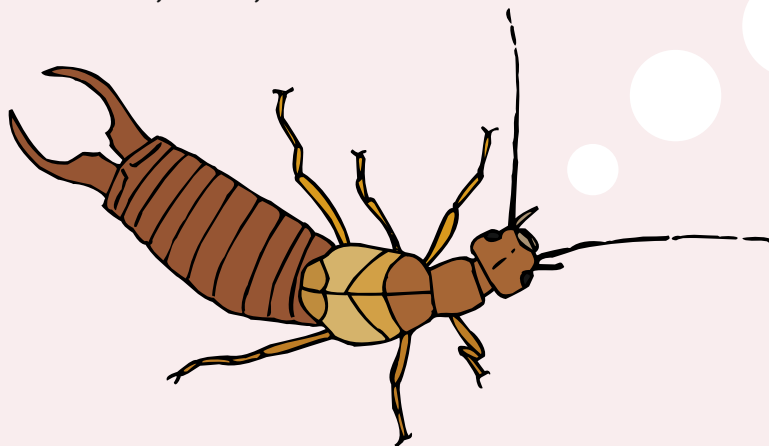
Suroviny:

- lněný nebo bavlněný přírodní pytlíček
- stuha nebo konopný provázek na uzavření
- sušená levandule, růže stolistá, mateřídouška
- levandulový éterický olej
- fixy na textil
- kousek kartonu

Mateřídouška

- Postup:**
- 1) Nejprve si **pytlíček nazdob** fixy na textil. Dovnitř pytlíčku vlož karton, aby se pytlíček nepropsal na druhou stranu. Poté začni kreslit fixy.
 - 2) Hotový pytlíček **nechej chvíli zaschnout.**
 - 3) Poté začni **plnit sušenými bylinami** – levandulí, růží stolistou, mateřídouškou.
 - 4) Nakonec do pytlíčku **kápní několik kapek éterického oleje.**
 - 5) Naplněný pytlíček **pořádně zavaž**, aby se ti při manipulaci bylinky nesypaly.
 - 6) Pytlíček na spaní můžeš **umístit na polštář**, pod něj nebo zavěsit na postel apod.
 - 7) Bylinky v pytlíčku **pravidelně vyměňuj.** Interval závisí na stavu pytlíčku (nadrčení bylin, propocení, jiné znehodnocení). Bylinky se mění nejméně jednou za rok.

Když pytlíček
namísto zavázání
provázkem zašiješ,
vyrobíš si voňavý
polštářek.

Atlas bylinek ze zahrady

Lili si sama **vyrobila** „knížečku“, ve které má nakreslené všechny bylinky, co rostou v zahradě. Z druhé strany si z knížek **vypsala**, k čemu jsou jednotlivé bylinky dobré. I ty si můžeš vyrobit takovou knihu. Můžeš použít kartičky, které jsme ti nachystali. Nejsou zde ale všechny bylinky. Knížku si můžeš jednoduše doplnit tak, že rozstříháš bílý papír na stejně velké díly. Na jednotlivé kartičky si pak nakreslíš bylinky, které ti chybí. Jednotlivé listy nakonec spoj provázkem **stejně, jako atlas planých rostlin**.

Kromě bylinek v našem atlase můžeš na zahradě **najít ještě další bylinky**. Podívej se na obrázky. Víš, jak se bylinky jmenují? **Slož názvy bylinek** z jednotlivých kartiček se slabikami. Kartičky, které tvoří jeden název, **vybarvi stejnou barvou**.

Název
který složíš,
vždy napiš
pod bylinku.

MÁ

DI

JI

TRO

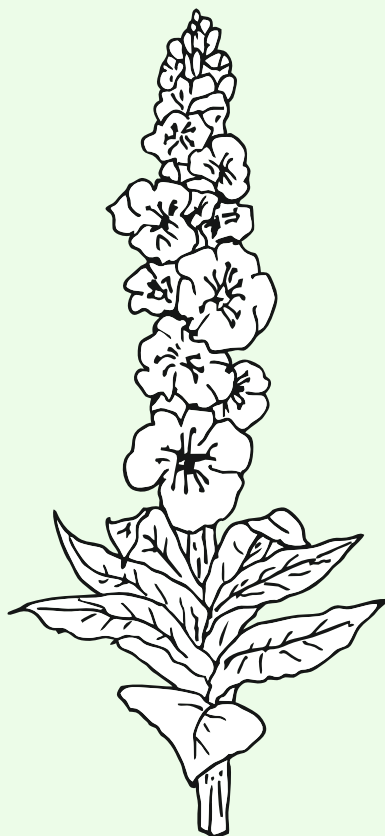
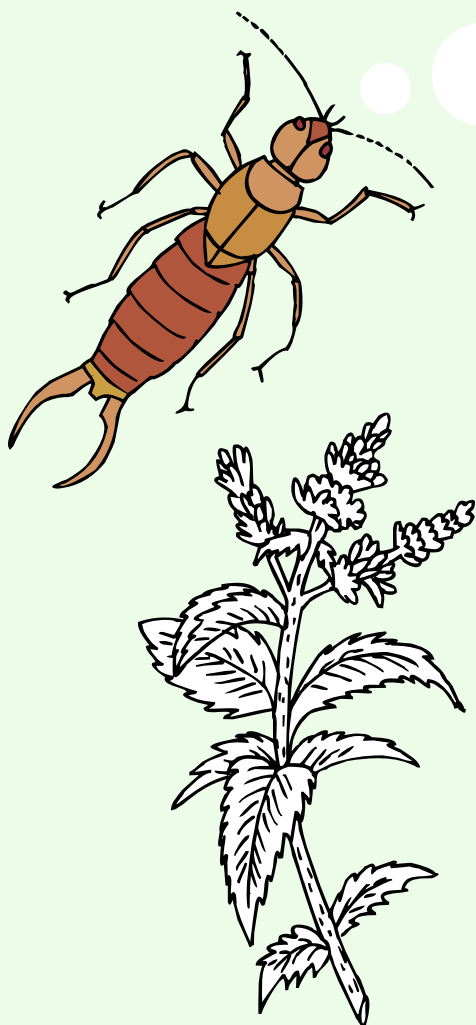
BEZ

VIZ

CEL

TA

NA

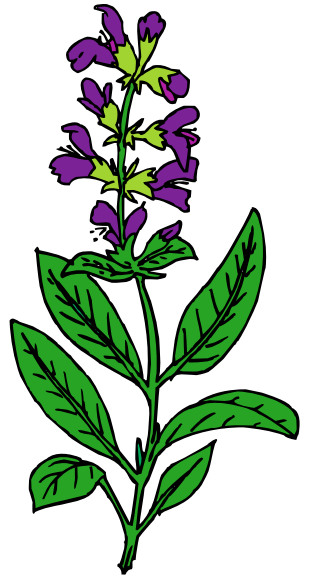

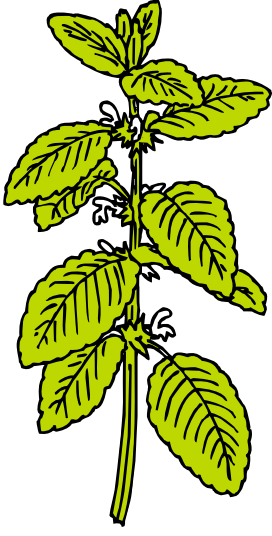
jahodník

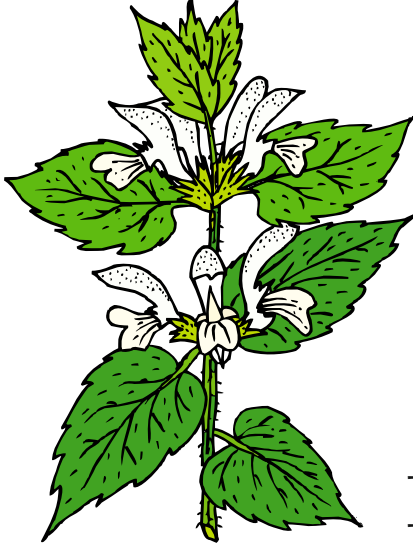
mateřídouška

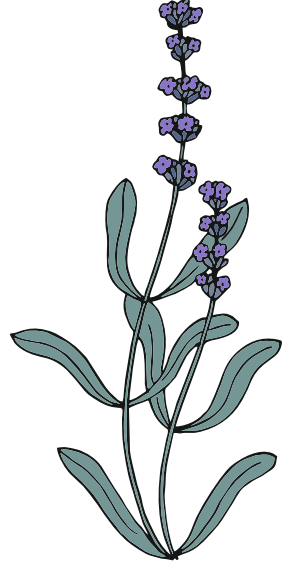
šalvěj

meduňka

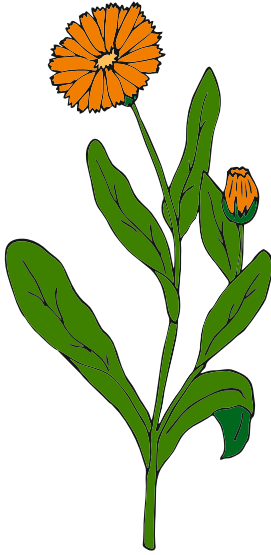
hluchavka

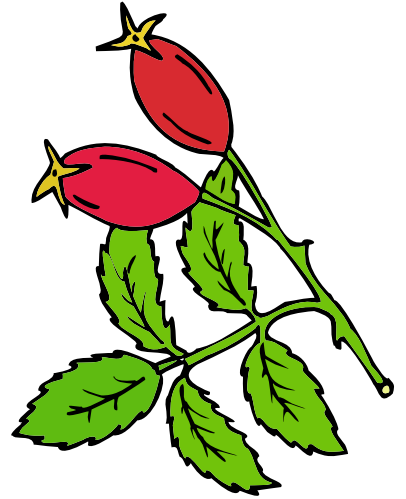
levandule

dobromysl

měsíček

šípek

Použití:

protizánětlivá, pomáhá při bolestech v krku či zubů, pomáhá proti nadměrnému pocení

Použití:

urychluje hojení ran, tlumí bolesti hlavy, pomáhá při kašli, zvyšuje obranyschopnost organismu

Použití:

proti průjmu a zánětu močových cest, zlepšuje trávení, pomáhá při chudokrevnosti

Použití:

pomáhá při stresu, přírodní dezinfekce – pomáhá hojit rány, pomáhá od bolení hlavy, dobře se po ní spí

Použití:

proti nespavosti, uklidňuje, pomáhá s trávením, podporuje dýchací orgány

Použití:

proti nespavosti a stresu, snižuje krevní tlak, navozuje pocit pohody a odpočinku

Použití:

zdroj vitamínu C, posiluje imunitu, prevence proti chřipce a nachlazení, zpevňuje cévy

Použití:

pomáhá proti zánětům, přírodní antibiotikum, proti ekzému či akné, přírodní antibiotikum

Použití:

proti chřipce a nachlazení, podporuje trávení, protizánětlivá, působí jako antidepresivum

